

ligitur, Ecclesiam dogmatice sententiam illam definire haud posse.

11. Ad id vero, quod postremo adiicitur de Bened. XIV. in opere *De synodo dioecesana*, qui sententiam Cani vocat *valde probabilem*, nolim aliter melius respondere, quam verba ipsa usurpando S. Alphonsi de Ligorio scribentis: « His positus, valde » miror quod laudatus Benedictus, postquam contenderit rationi- » bus tam urgentibus contra sententiam Cani, illam appellet » probabilem, quamvis *non intrinsece*, sed *tantum extrinsece* » eam probabilem censere videatur, eo quod, ut ait, est ipsa » *doctorum suffragiis communita*. Verumtamen magis oportet » attendere ea, quae scribit Benedictus in decretali sua epistola » ad archiepiscopum Goanum, quae incipit: *Paucis ab hinc heb-* » *domadis*, ubi scribit ut pontifex, quam ea, quae profert ut doc- » tor privatus in praedicto opere *De synodo*: in praedicta enim » decretali expresse docet, ministros sacramenti matrimonii esse » ipsos contrahentes, non vero sacerdotem, dum ait quod *mate-* » *ria sit mutua corporum traditio verbis ac nutibus assensum ex-* » *primentibus, et mutua corporum acceptatio forma* (48). » Hac- » tenus S. Alphonsus.

Verum non abs re erit, ut clarius pateat, quatenam insederit doctissimo huic pontifici sententia de ministro sacramenti matrimonii, nonnulla, alia ex eius operibus in medium proferre. Iam vero in eodem laudato opere *De synodo*, quod pro se allegant Cani asseclae, aperte Benedictus vocat sacerdotem, seu parochum *testem authorizabilem*. Sic enim scribit lib. XIII. c. 23. n. 16. « Parochus interest matrimonio tamquam *testis au-* » *thorizabilis* pro Ecclesia, quae cum in aliis duobus, aut tribus » testibus ad matrimonium necessariis non eas qualitates requi- » rat, quae illos omni exceptione maiores constituent. . . . Ideir- » co parochi praesentiam voluit (conc. Tridentinum), ut in illius » probitate maximum veritatis fundamentum statueret, ut col-

(48) *Theol. mor.* lib. VI. tract. VI. *De matrim.* cap. II. sub finem n. 897. ed. Taurin. 1847. tom II. ubi vid. not. editor.

» ligitur ex historia concilii (49). » Item in Institutione XXXIII. n. 2. loquens de concilii Tridentini decreto, quo constitutum est ut deinceps matrimonium sub nullitatis poena celebraretur coram parocho ac duobus, aut tribus testibus, ait: « Ut paucis » expediamus doctrinam, quae eiusdem decreti causa prolata » fuit, nullo pacto sacramenti materiam, ac formam immuta- » tam fuisse constat; nam *materia* in tradendis mutuo, ac legiti- » me corporibus per verba, aut nutus ad explicandum intimum » consensum accommodatos *collocata semper fuit*; *forma* vero in » excipiendis mutuo, ac legitime corporibus *per contrahentes* » designatur. Cum igitur Tridentina synodus nec legitimum pac- » tum, nec legitime tradi, et excipi corpora iudicaverit, nisi, » quando matrimonium contrahitur, parochus cum duobus, » aut tribus testibus assistat, hinc sacramenti materiam ac for- » mam nequaquam mutari certissimum est, quae, ut supra » diximus, *in tradendis excipiendisque mutuo, ac legitime cor-* » *poribus semper continetur* (50). » Et haec de germana Benedic- » ti XIV. mente. Caeterum et illam sententiam ab ea *probabilitate*, cuius ipse meminit, excidisse, ex dicendis paulo post patebit.

CAPUT V.

Argumenta pro sententia de contrahentibus Christiani matrimonii ministris afferuntur et expenduntur.

ARTICULUS I. — Argumenta Biblica.

Breves pariter erimus in expendendis documentis biblicis illius sententiae, quae propugnat contrahentes esse ministros sacramenti matrimonii. Fatendum enim est, nullum biblicum palmare testimonium reperiri, quod rem plane conficiat. Nihilominus biblicum testimonium non deest, quo ista sententia saltem

(49) Forte quando S. Alphonsus primum edidi suum opus de Theologia morali, nondum ediderat Benedictus XIV. posteriores libros, quos postea adiecit op. *De synodo*, et hac de causa hunc, quem attulimus, locum non allegavit.

(50) *Institut. ecclesiastic.* opp. ed. Rom. 1750. pag. 215 seq.

insinuetur, estque illud ipsum, quod ex mente Tridentini *innuit*, matrimonium christianorum vere esse sacramentum novae legis a Christo Domino institutum ad gratiam conferendam, quae amorem coniugum naturalem perficiat, ac indissolubilem unitatem confirmet, coniugesque sanctificet.

Testimonium autem hoc nobis suppeditat Apostolus Ephes. V. Postquam enim v. 31. institutionem coniugii inter Adam et Hevam in terrestri paradiso retulisset illis verbis: « Propter hoc » relinquet homo patrem et matrem suam, et adhaerebit uxori » suae: et erunt duo in carne una », quaeque ut a Deo prolata Christus ipse exhibuit, Matth. XIX. 5., protinus subdit Apostolus v. 22: « Sacramentum hoc magnum est; ego autem dico » in Christo et in Ecclesia. »

Haec porro verba non ad solum protoparentum nostrorum coniugium referri, sed et ad posteriorum, potissime vero ad christianorum coniugia sese extendere, tum sancti Ecclesiae Patres, tum Rom. pontifices, atque interpretes christiani omnes profitentur ex mente Apostoli, qui ad commendandum mutuam coniugum fidelium amorem ea loquendi ratione usus est.

Verum quod magis ad rem nostram facit, est concilii Tridentini auctoritas, quod post allatum Paulinum textum, immediate ex eo infert: « Cum igitur matrimonium in lege evangelica » veteribus connubiis praestet: merito inter novae legis sacramenta annumerandum sancti Patres nostri, concilia et universalis Ecclesiae traditio semper docuerunt (1). »

Habemus igitur ex Tridentino, Christum illud ipsum connubium, quod primum a Deo institutum est, in nova lege gratia auxisse, et ad veri propriique sacramenti dignitatem evexisse. Ac propterea, quod consequens est, eiusmodi evectiōnem ex Christi institutione esse ipsi contractui intrinsecam adeo ac inhaerentem, ut coniugium christianum prae se ferret signum repraesentationis, seu referret per se unionem Christi cum Ecclesia. Quae quidem Christi unio cum duplex sit, physica, scilicet

(1) Sess. XXIV.

cet, Verbi cum humanitate per incarnationem, et moralis, nempe, Christi cum Ecclesia per gratiam suam, matrimonium ad utramque unionem significandam fuit a Christo Domino institutum.

Sed praestat expositionem afferre, quam insignis huius Paulini textus ad rem nostram praeclare habet Bernardinus a Piconio, quaeque argumentum, quod versamus, mirifice illustrat. « *Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo et in Ecclesia.* Hinc colligitur, ait ipse, quod sanctitas et excellentia » matrimonii christiani consistit in eo, quod matrimonium emanet ab unione Christi cum Ecclesia, cuius unionis imago est, » signumque repraesentativum. Hanc autem Christi unionem » cum Ecclesia matrimonium christianum quasi adimplet et perficit, cum dat Ecclesiae filios, Christoque membra mystica. » Est ergo unionis Christi ita repraesentatio, ut sit et adimpletio atque consummatio. *Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo et in Ecclesia*, quasi diceret: hoc sacramentum magnum est, non in se, nec praecise prout est signum et sacramentum, sed in suo significato, Christo scilicet » et Ecclesia, seu quatenus significat magnam illam et admirabilem unionem Christi et Ecclesiae. Magnum est ergo sua significatione, seu quia rem magnam repraesentat. . . Ut haec subtilitas et magnitudo christiani matrimonii clarius intelligatur » eiusque sanctitas, duplex notari debet Christi unio cum Ecclesia, una realis et physica facta est per incarnationem, qua » Christus, seu potius Verbum divinum naturam humanam et consequenter homines, hominumque Ecclesiam sibi univit et » sponsavit, et haec unio est arctissima, indissolubilis et caeterarum origo. Moralis et mystica fit per gratiam et charitatem, » qua copulatur Ecclesiae sponsae suae. Utramque hanc unionem et physicam et moralem Christi cum Ecclesia, repraesentat christianum matrimonium, et in hoc *magnum est sacramentum.* Realis et physica coniugatorum unio, seu actus matrimonii est repraesentatio physicae et realis Christi, per incarnationem cum natura nostra, unionis. Moralis coniugato-

rum unio, seu coniugalis affectus moralem Christi cum Ecclesia, per charitatem, unionem repraesentat (2). »

Quocirca, cum tota significationis ac signi ratio insit coniugio ipsi, quod Christus in nova lege sua sanctificante gratia insignivit, patet sacramentum totum perfici ipso contrahentium actu, seu assensu, quin aliud requiratur. Hoc idem ex eo confirmatur, quod illum eundemque actum, seu assensum, quo antiquitus in veteri lege coniugium absolvebatur, Christus sanctificaverit et ad dignitatem evexerit sacramenti. Iam vero apud veteres non interveniebat, saltem tamquam pars seu elementum essenziale in coniugiis celebrandis, actio sacerdotalis (3). Ergo neque de necessitate sacramenti ex Christi institutione eiusmodi actio in coniugio christiano est requirenda. Quod si Ecclesia sapientissime constituit, ut ritu benedictionis sacerdos fidelium nuptias cohonestaret, hic ritus eidem sacramento extrinsecus est, accessorius ac mere ceremonialis, minime vero eidem essentialis.

(2) *Triplex expositio* in hunc loc. Si haec comparentur cum aridis ac ieiunis protestantium ac rationalistarum expositionibus, quam immane apparebit inter catholicos et acatholicos exegetas discrimen! Cf. etiam Estium, et Cornélium a Lapide in commentariis in hunc loc.

(3) Prout testatur Salvador Philosophus seu potius incredulo-Iudaeus in op. *Histoire des institutions de Moïse et du peuple hébreu*. Paris 1828. tom. II. chap. I. pag. 159 seq. ubi scribit: « Chez les Romains, le collège des pontifes » avait dans sa juridiction les adoptions, les mariages, les funérailles, les » testaments, les serments, les vœux, les consécérations. . . . Dans la prétendue théocratie des Hébreux, leurs fonctions furent loin d'obtenir une extension si grande. Ils n'étaient (les prêtres), ni au moment de la naissance des citoyens, ni dans les mariages, ni à leur mort. . . . Leurs mariages n'étaient revêtus d'aucune cérémonie religieuse, si ce n'est des prières du père de famille, et des assistants pour attirer la bénédiction de Dieu. Tout se passait entre parents et amis, ce n'était, qu'un contrat civil, » et affert auctoritatem Fleury *Mœurs des Israélites et des chrétiens*. Cf. etiam Iahn *Archaeologia biblica*. Viennae 1814. qui §. 154. scribit: « Denique nuptis » ampla posteritas exoptabatur, et haec erat omnis benedictio nuptialis, Gen. » 24, 60. Ruth. 4, 11-12. Quae recentiori aevo paulisper solemnior facta est, » Tob. 7, 13. » Quomodo haec componantur cum iis, quae dicuntur, et quidem recte, de ritu religioso in nuptiis servato penes Iudaeos, suo loco dicemus: interim hic saltem firmum sit sacerdotalem actionem in nuptiis minime fuisse essentialem.

Si quod proinde biblicum documentum, quod ad christianum coniugium, prout sacramentum est, referatur, hoc favet contrahentibus, qui coniugium ipsum soli efficiunt, adeoque ipsum sacramentum, minime autem sacerdoti, qui illud iam effectum tantummodo benedicit, nec propterea conficiens, seu minister censeri potest.

ARTICULUS. II. — Argumenta traditionalia.

Huc referuntur testimonia Patrum, conciliorum, et librorum sacramentalium, id est, librorum, in quibus ratio exhibetur sacramenta administrandi, cuiusmodi sunt apud Graecos et Orientales euchologia, et ritualia, sacramentalia, ac pontificalia apud Latinos. Porro ex his documentis theologi, qui contendunt matrimonii sacramentum a solis contrahentibus perfici, adeoque eosdem solos esse ipsius sacramenti ministros, argumenta promunt, quibus id evincant. Nos cum ipsis haec singillatim afferemus atque expendemus.

Atque a Patribus exordientes ad eorum germanam hac in controversia mentem assequendam animadvertimus haud esse ab iis expetendum quod asserant conceptis verbis contrahentes esse christiani coniugii ministros. Siquidem neque illi, qui contrariam sectantur sententiam, expetunt ut Patres affirment ministrum coniugii esse sacerdotem. Etenim absurdum foret ea aetate, qua nondum invecta erant vocabula *materiae*, *formae*, *ministri* sacramentorum eo sensu, quo nunc temporis usurpantur, id expectare. Satis proinde erit nonnullos canones statuere, ex quibus rite illorum mens hac in re deprehendi possit.

Hi porro canones sunt: 1. Satis non esse adducere Patres, qui mentionem iniiciant sacerdotalis benedictionis in celebratione coniugii fidelium; ut enim quidpiam ex his conficeretur, necesse foret, ut ipsi praeterea assererent nullum ac invalidum esse connubium christianorum tum sub ratione contractus, tum sub ratione sacramenti, si eiusmodi benedictio quacumque de